

Motion

1978/79: 2716

av Thorbjörn Fälldin m. fl.

med anledning av propositionen 1978/79: 218 om lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle, m. m.

Koncessionsinnehavares rätt att få tillföra kärnreaktor kärnbränsle regleras i den s. k. villkorslagen (1977: 140). I 2 § föreskrivs att tillstånd får meddelas endast om reaktorns innehavare

1. har företett avtal, som på ett betryggande sätt tillgodoser behovet av upparbetning av använt kärnbränsle, och dessutom visat, hur och var en helt säker slutlig förvaring av det upparbetade bränslet kan ske,
2. har visat hur och var en helt säker slutlig förvaring av använt, ej upparbetat, kärnbränsle kan ske.

I villkorslagen regleras vidare statens skadeståndsansvar om meddelat tillstånd enligt atomenergilagen inte kan utnyttjas (4 §). Det understryks i lagen att om reaktorns innehavare försummar att vidta skäligen åtgärder för att begränsa eventuella förluster skall ersättningen sättas ned i motsvarande mån.

Det åligger berörda kraftföretag att visa att villkorslagens krav kan uppfyllas. Detta har ej skett.

Trepartiregeringen beslutade den 5 oktober 1978 att ej medge laddning av reaktorerna Forsmark I och Ringhals III enligt villkorslagen. Regeringen fann vid sin prövning av ansökningarna att kompletterande geologiska undersökningar erfordrades, och statens kärnkraftinspektion fick i uppdrag att bereda berörda kraftföretags kompletterande ansökningar om laddningstillstånd.

Regeringen angav i sitt beslut att de kompletterande geologiska undersökningarna skulle visa förekomsten av en tillräckligt stor bergformation på aktuellt djup och med de egenskaper som kraftindustrins projekt för kärnbränslesäkerhet (KBS) i övrigt förutsätter.

I anledning av trepartiregeringens beslut tillsatte kärnkraftinspektionen en expertgrupp av geologer med uppdrag att utföra dessa kompletterande geologiska undersökningar. Expertgruppen har uttryckligen uttalat att det område som föreslagits såsom exempel på en plats, där en säker slutförvaring av det högaktiva avfallet skulle kunna ske, inte kan användas vare sig som plats eller referensområde för slutförvar. I sitt utlåtande till regeringen — bl. a. grundat på expertgruppens granskningsrapport — besvarar inte inspektionen frågan om det var visat att det finns en tillräckligt stor bergformation på aktuellt djup och med de egenskaper KBS i övrigt förutsätter utan uttalar att "vid den formella bedömningen av om KBS visat att de geologiska kraven är upp-

fyllda är emellertid inspektionens styrelse inte enig om tolkningen av begreppet visa och därmed inte heller om att uppfyllandet av kraven har letts i bevis”.

Enligt vår bedömning är således villkorslagets krav på att sökanden skall visa att det finns ett område eller områden med en berggrund av sådan beskaffenhet att en säker slutförvaring av det högaktiva avfallet kan ske ej uppfyllt. Vi vill också i detta sammanhang erinra om att kärnkraftens säkerhets- och avfallsproblem i allt högre grad uppmärksammas internationellt, vilket bl. a. belyses av att såväl från ansvarigt västtyskt som amerikanskt håll har uttalats att någon lösning på avfallsproblemen ej presenterats. I Schweiz har nyligen en folkomröstning genomförts där en majoritet uttalat sig för en skärpt atomlag med bl. a. krav liknande dem som ställs i villkorlagen.

Förutsättningarna för laddning av kärnreaktorer regleras således i villkorlagen. Vi finner därför folkpartiregeringens proposition 1978/79:218 om ytterligare en lag om förbud att tillföra en reaktor kärnbränsle — vars giltighet till yttermera visso är tidsbegränsad till den 1/7 1980 eller den tidigare tidpunkt regeringen föreskriver — mycket förvånande. I propositionen anges motivet för den föreslagna lagen vara att de politiska partierna har enats om att en folkomröstning om kärnkraftens framtida roll skall hållas och fastslår ”att inga nya reaktorer får laddas förrän kärnkraftens framtida användning klarlagts”.

Det finns enligt vår mening inget behov av någon ny lag om förbud att tillföra kärnreaktor kärnbränsle utöver villkorlagen och atomenergilagen. I 4 § atomenergilagen stadgas bl. a. att ”under tillstånds giltighetstid må uppställas de villkor som finns påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt”. Folkomröstning är att anse som en ”allmän synpunkt”. Någon ytterligare lagstiftning är därför inte nödvändig.

Den i propositionen 1978/79: 218 föreslagna lagen om förbud att tillföra kärnreaktor kärnbränsle m. m. under viss tid — den s. k. rådrums-lagen — bör således avslås eftersom den uppenbarligen är avsedd att sätta gällande säkerhetslagstiftning för medgivande av tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle ur spel.

Anmärkningsvärt är vidare uttalandet i propositionen om kostnader för kraftföretagen vid ett fördröjt idrifttagande på grund av ”rådrumslagen”. Föredraganden framhåller att eventuella förluster och merkostnader endast skall beräknas från den tidpunkt när laddning enligt villkorlagen medgivits. De belopp som anges i propositionen är emellertid uppenbarligen beräknade utifrån den tidpunkt när reaktorerna ursprungligen var avsedda att tas i drift. De beräkningar som presenteras i propositionen kan inte anses vara sakligt underbyggda. Först i efterhand kan man fastställa om det blir några kostnader och hur stora de blir. Det är emellertid synnerligen anmärkningsvärt att staten som

förhandlingspart anger i vilken storleksordning motparten minst bör ange sina ersättningskrav. En förhandling av nu åsyftat slag måste givetvis också innehålla positiva element såsom exempelvis utveckling och drift av alternativa energikällor. Antagandena om kostnaderna för oljeförbrukningen är synnerligen osäkra. Vi vill dessutom erinra om att en satsning på kärnkraft inte innebär att oljan ersätts i någon större utsträckning, vilket bl. a. framgår av energikommissionens betänkande.

Uttalandena i propositionen om kärnkraftens kostnader kan inte tolkas på annat sätt än som ett försök att dölja konsekvenserna av vad den gigantiska felsatsningen på kärnkraften innebär. Vad det nu gäller är att försöka så långt möjligt begränsa de negativa ekonomiska effekterna av kärnkraftsatsningen. Det är viktigt att tillgängliga resurser i stället används för satsningar på de alternativa energikällorna.

I propositionen aviseras vidare en särskild skatt eller avgift för täckande av de på synnerligen lösa grunder redovisade kostnaderna. Detta är enligt vår mening ett helt orimligt betraktelsesätt. Alla samhällskostnader som hittills uppkommit för energiförsörjningen har varit en komponent i den samlade nationalekonomiska bedömningen. Även under det närmaste året måste det föras en aktiv ekonomisk politik bl. a. för att nedbringa budgetunderskottet.

I propositionen föreslås slutligen att ökade medel för studiecirkelverksamhet med anledning av kommande folkomröstning skall ställas till förfogande. Studiecirkelverksamhet kan vara en väg att garantera en allsidig studie- och informationsverksamhet.

Förespråkarna för kärnkraft har redan nu tillgång till stora resurser för opinionsbildning och propaganda. Förespråkarna för en avveckling av kärnkraften har under våren 1978 bildat en organisation. Organisationens arbete bedrivs i stor utsträckning på frivillig basis.

Enligt vår mening bör Folkkampanjen mot atomkraft få möjlighet att utnyttja medel ur det anslag som föreslås anvisade till materialbidrag för studiecirkel i energifrågan m. m. Vi föreslår med anledning härav att i propositionen anvisade medel räknas upp med 200 000 kr. och att det totalt anvisas 5,6 milj. kr.

Vi vill starkt framhålla betydelsen av att resurserna fördelas på ett sådant sätt att olika intresseinriktningar ges möjligheter att verka på jämbördiga villkor.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar avslå den i propositionen 1978/79: 218 föreslagna tidsbegränsade "rådrumslagen" eftersom den innebär att gällande säkerhetslagstiftning på atomenergiområdet sätts ur spel,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande kostnaderna för energiförsörjningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande finansieringen av kostnader med anledning av den kommande folkomröstningen om energipolitikens inriktning,
4. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1979/80 anvisa 5,6 milj. kr. till Materialbidrag m. m. för energistudiecirkelar i enlighet med vad som anføres i motionen.

Stockholm den 25 maj 1979

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

ELVY OLSSON (c)

KARIN SÖDER (c)

KARL GUST. H. BOO (c)

TAGE SUNDKVIST (c)

MAJ PEHRSSON (c)

TORSTEN BENGTSON (c)

OLOF JOHANSSON (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

BENGT SJÖNELL (c)

ERIK LARSSON (c)

RUNE GUSTAVSSON (c)

BERTIL JONASSON (c)

